

Vysokoškolákov je o 100-tisíc menej. Prečo školy držia učiteľov?

● tyzden.sk/politika/61481/na-vysokych-skolach-nie-je-koho-ucit-ucitelov-vsak-neubuda-/

January 9, 2020

.martin Vančo + .slovensko +
9. január 2020

Prečo na vysokých školách klesol za posledných desať rokov počet študentov o viac ako 40 %, ale počet učiteľov sa nezmenil?

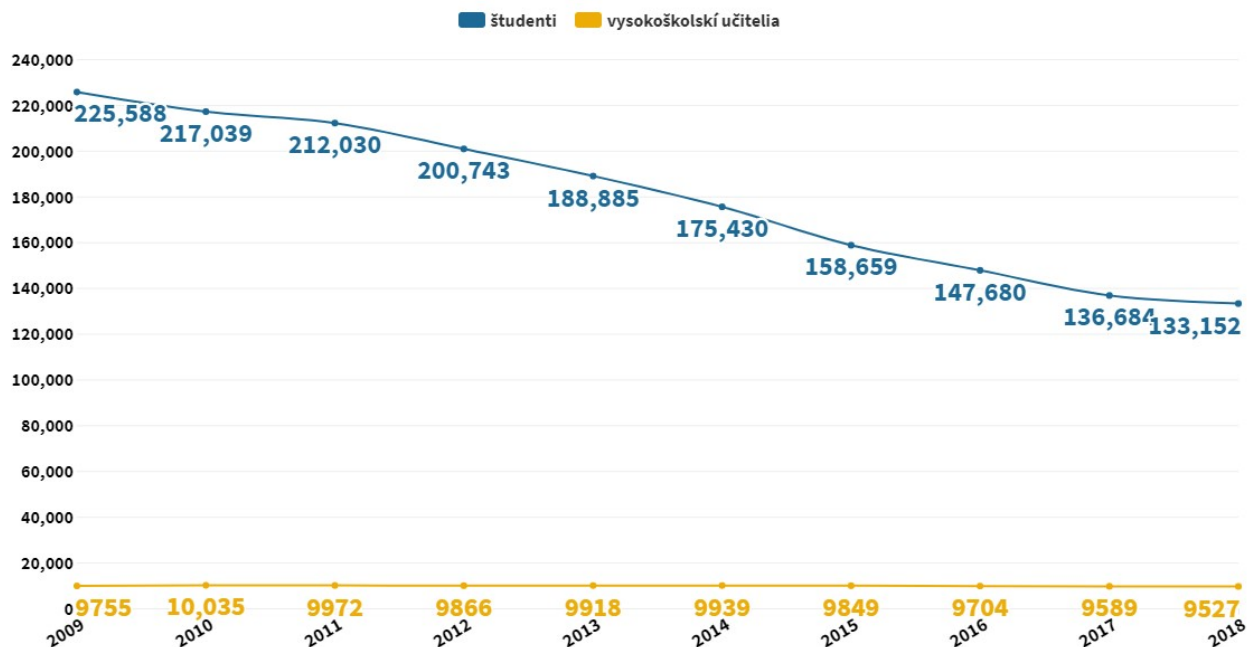

SITA/Diana Černáková

je začiatok akademického roka 2008/2009 a chodbami Filozofickej fakulty najstaršej univerzity sa prechádza ťažko. Sú plné nervózne prestupujúcich študentov, ktorí čakajú na zápis. Pracovníčky študijného oddelenia im nestíhajú vydávať indexy. Od nasledujúceho roka sa však už situácia začne meniť. Dôvodom nie je zavedenie lepšieho systému, ale pokles študentov.

Bol to posledný rok, keď na slovenských vysokých školách pribudol celkový počet študentov. Odvtedy už len klesal. V priebehu ďalších desiatich rokov poklesol o viac ako 40 %. Prekvapujúce na tom však je, že počet vysokoškolských učiteľov sa takmer nezmenil. Snažili sme sa zistiť, prečo počet učiteľov neubúda.

Vývoj počtu študentov a učiteľov 2009-2018

.týždeň, výročné správy o vysokom školstve Vývoj počtu vysokoškolských študentov a pedagógov

Prečo je vlastne dôležité riešiť počet pedagógov? Na prvý pohľad to nemusí vyzeráť ako problém. Nižší počet študentov v triede znamená, že učiteľ sa môže žiakom venovať viac individuálne. Dokonca v niektorých metodikách na hodnotenie kvality vzdelávania je uvedený počet študentov na učiteľa ako jedno z kritérií. Čím je toto číslo nižšie, tým by mal byť vzdelávací proces kvalitnejší. Toto kritérium je však skôr výsledkom bezzubosti hodnotenia kvality vzdelávania, s ktorým zápasia vysoké školy na celom svete.

Aj rezort školstva spochybňuje, že by stagnujúci počet pedagógov mal niekomu vadiť. Tvrdí, že pre počet pedagógov nie je dôležité, „či na prednášku chodí 10 alebo 100 študentov“.

Problémom je však efektivita. To, že máme príliš veľa učiteľov, potvrdzujú aj medzinárodné porovnania. Podľa OECD pripadalo v roku 2017 na jedného vysokoškolského pedagóga 12 študentov. Priemer OECD bol 16. Len dve krajiny na tom boli horšie (nemáme však údaje za všetky krajiny OECD).

Ak by sme sa dostali na priemer OECD, uvoľnili by sa tým dodatočné financie, ktoré by sa mohli použiť napríklad na nárast plátov v školstve.

Na tento fakt poukázalo aj ministerstvo financií vo svojej správe o revízii výdavkov. Hovorí, že úprava počtu učiteľov by vysokým školám priniesla dodatočných 93 mil. eur, čím by mohli narásť platy pedagógov až o 30 %.

„Každoročný rast (financií) vysoké školy nevyužili na výraznejšie zvýšenie miezd či investície, ale z veľkej časti na udržanie súčasného počtu zamestnancov aj pri nižšom počte študentov,“ kritizuje ministerstvo financií.

nemotivujúci model financovania

Oslovili sme niekoľko najväčších univerzít s otázkou, ako sa s úbytkom študentov vyrovnávajú.

Na Slovenskej technickej univerzite (STU) a Univerzite Mateja Belu (UMB) tvrdia, že počet pedagogických zamestnancov znižovali, ale len do miery, v ktorej si dokážu stále plniť svoje vzdelávacie funkcie.

„Pokles počtu študentov je tak dramatický, že v prípade, ak by malo dôjsť k alikvotnému poklesu počtu pedagógov, univerzita a fakulty by nedokázali v plnom rozsahu plniť svoje vzdelávacie funkcie,“ vysvetľuje hovorca STU Fedor Blaščák.

To isté tvrdí aj rektor UMB Vladimír Hiadlovský. „Je nereálne v legislatívne daných podmienkach dosiahnuť rovnaký vývoj počtu študentov aj vysokoškolských učiteľov. Potreba učiteľov je daná podmienkami akreditácie.“

Na Univerzite Pavla Jozefa Šafárika by dokonca potrebovali skôr posilniť rady učiteľov, ak sa chcú venovať aj výskumu.

Iný pohľad však opäť ponúka ministerstvo financií, podľa ktorého súčasný model financovania nemotivuje školy k prepúšťaniu učiteľov.

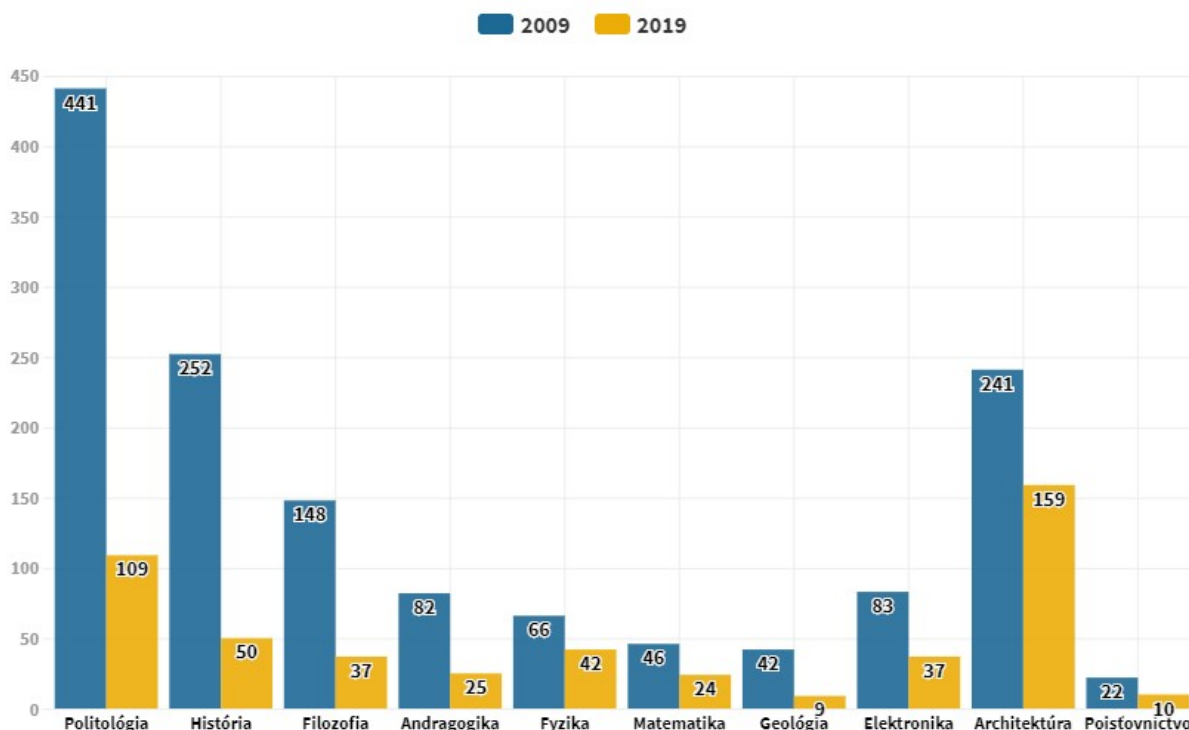
Vysoké školy síce dostávajú z veľkej časti peniaze podľa počtu študentov, problém je ale v tom, že ide len o podiel z celkového balíka, ktorý sa zvyšuje a nezohľadňuje úbytok študentov. Ak teda niektorej škole ubudnú študenti, to isté sa stane aj iným školám a tým pádom to nemá vplyv na jej financovanie. Školy teda necítia finančný tlak na prepúšťanie.

osem katedier politológie

Podľa škôl by sa prepúšťaním učiteľov ohrozila kvalita štúdia. Problém je však inde. Školy nehovoria o ďalšej možnosti, ktorou je úplne stiahnuť študijný program z ponuky.

Dnes existujú študijné programy, kde sú počty študentov extrémne nízke. V niektorých študijných programoch poklesol počet novoprijatých študentov za desať rokov aj o 300 alebo 400 %, ale ponuka škôl sa pritom nijako neprispôbila.

Porovnanie novoprijatých študentov v 2009 a 2019

.týždeň, spracované na základe štatistických ročeniek

Napríklad, počet novoprijatých študentov na politológiu klesol za posledných desať rokov na štvrtinu a dnes sa na politológiu hlási len približne stovka študentov.

Napriek tomu ponúka podľa webu portalvs.sk študijný program Politológia až osem univerzít. Pred desiatimi rokmi to bolo o jednu menej. Riešením by teda bolo skôr rušenie katedier, na čo však školy nemajú motiváciu. Ak by vysoká škola zrušila katedru, benefitovať z toho budú len iné školy.

demografia sa zlepší

Štát má nástroje, ktorými by mohol sústavu katedier zredukovať. Mohol napríklad prostredníctvom už zrušenej Akreditačnej komisie sprísniť akreditáciu na študijné programy. Chvíľu sa tiež hovorilo o zavedení limitov na prijímanie študentov na jednotlivé odbory, tzv. numerus clausus.

Momentálne to však nevyzerá, že by ministerstvo školstva stagnujúci počet učiteľov považovalo za problém. Bráni sa aj tým, že pred rokom 2008 počet študentov stúpal, čomu sa tiež neprispôboval počet pedagógov. Ak teda zoberieme vývoj nie za posledných desať rokov, ale za 20 rokov, pokles študentov je už menej výrazný.

Pokles študentov by sa mal navyše v najbližších rokoch zastaviť. Jeho hlavnou príčinou je totiž demografický vývoj a nie odliv študentov do zahraničia, ako si verejnosť často myslí.

Len medzi rokmi 2013 a 2016 napríklad podľa Fedora Blasčáka z STU poklesol počet 19-ročných zo 69-tisíc na 59-tisíc. Počet 19-ročných by sa mal v nasledujúcich rokoch stabilizovať a mierne stúpať.

Práve pozitívna prognóza demografie môže byť nakoniec dôvodom, prečo nikto nebude mať záujem s nepomerom medzi počtom študentov a pedagógov niečo urobiť.

Čítajte aj: Vyznamenaný riaditeľ gymnázia: Žiakov nútime zbytočne veľa bifľovať sa

Tento text ste mohli čítať len vďaka našim predplatiteľom. Pridajte sa k nim a predplaťte si .týždeň.

Ak ste našli chybu, napíšte na web@tyzden.sk.
.martin Vančo + .slovensko +